

ako 32-ročný prijal Thomas Merton slávnostné reholné sľuby a o dva roky neskôr bol vysvätený za kňaza

už počul, hoci som ich nečítal. Dal mi najavo, že v našej kultúre je niečo, na čo sme dávno zabudli, a on mi to prišiel pripomenúť. Svoje slová zopakoval s úprimným dôrazom: „Áno, musíš si tie knihy prečítať!“

Málokedy hovoril tak dôrazne. Mám sa vrátiť ku kresťanskej tradícii, k svätému Augustínovi – to mi poradil hinduistický mních! Keď si dnes spomínam na dni strávené v jeho prítomnosti, niekedy sa mi zdá, akoby ho Boh priviedol až z Indie do Ameriky len preto, aby mi to povedal...

(zdroj: Thomas Merton, *Sedemstupňová hora*)

ZASTAVENIE SO SVÄTÝM AUGUSTÍNOM

Opýtaj sa krásy zeme, opýtaj sa krásy mora, opýtaj sa krásy rozšíreného a rozptýleného vzduchu, opýtaj sa krásy neba. Ich krása je ich vyznaním - z poriadku a krásy sveta možno poznať Boha.

Veľký si, Pane, a veľkej chvály hoden, si veľmi mocný a tvoja múdrosť je nesmierna. Chce ťa chváliť človek, čiastočka tvojho stvorenia, človek nesúci so sebou svoju smrteľnosť, nesúci so sebou svedectvo o svojom hriechu a svedectvo o tom, že pyšným odporuješ. Ty spôsobuješ, že teba chváliť je potešením, lebo si nás stvoril pre seba a naše srdce je nespokojné, kým nespočinie v tebe.

Boh je vnútornejší ako to, čo je vo mne najvnútornejšie, a vyšší ako to, čo je vo mne najvyššie.

Boh nežiada nemožné, ale pripomína nám, aby sme robili, čo môžeme a modlili sa za to, čo nemôžeme a on nám pomôže, aby sme mohli. Všetko, čo musíme urobiť, je veriť mu.

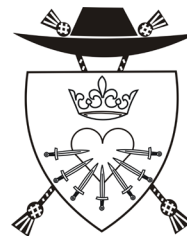
Prosíme Vás, porozmýšľajte, či aj Vy nemáte vlastné svedectvo, ktoré by mohlo obohatiť a napomôcť druhým na ceste k Bohu. K tomuto účelu slúži e-mailová adresa: casopis.pramen@gmail.com. Požadovanú anonymitu rešpektujeme. Archívne čísla časopisu od r. 2012 sa nachádzajú na stránke www.horcicnezrnko.sk

Vydáva Rím. kat. farnosť Martin - Sever pre vnútornú potrebu.

Za teologickú a mravnú stránku zodpovedá o. Dušan Pecko.

Adresa: Jilemnického 59, 036 01 Martin, web: www.fara.sk/mtsever

Vychádza štvrťročne. Textová a grafická úprava Sephoris studio. Foto: internet a archív CVČBT

PRAMEN

FARNOSŤ MARTIN-SEVER

September 2015, ročník 15

NA AKTUÁLNU TÉMU - DETI V KOSTOLE

Viete si predstaviť otca, ktorý by bol futbalovým nadšencom, každú nedeľu by chodieval na zápasy ligy, ale svojmu synovi by povedal: „Ty zostaň doma! Nechcem ťa svojím nadšením nakaziť. Nechcem ťa ovplyvňovať, či sa staneš futbalovým fanúšikom alebo nie.“ Zrejme žiadny otec by taký nezmysel nepovedal. Veď človek len sotva sa môže neskôr rozhodnúť pre niečo, čo pozná len z počutia a s čím sa nikdy poriadne nestretol. Len ten, kto zažil jasot na štadióne, chvíle, keď diváci spolu šalejú i trpia, vie, o čo pri futbale v skutočnosti ide.

Keď však ide o náboženstvo, uvažujú viacerí ľudia ako hypotetický otec. Hovoria: „Nechcem svoje dieťa ovplyvňovať. Nechcem mu predpisovať, čo si má myslieť a v čo má veriť. Neskôr, keď bude staršie, sa môže slobodne rozhodnúť, či chce alebo nechce veriť v Boha.“

Môže sa však takéto dieťa slobodne rozhodnúť? Sotva, lebo tak to nefunguje, že sa niekto rozhodne pre niečo, čo je mu vzdialené alebo dokonca nepríjemné. „Nie, pre vieru sa nedá rozhodnúť ako keď sa v obchode rozhodujete, či si kúpite vysávač,“ vyjadruje sa k tejto veci vo svojej knihe benediktín Notker Wolf.

Vieru je potrebné si chrániť, vrastať do nej vďaka osobným skúsenostiam s Bohom. Dieťa i mladý človek musí zažiť spoločenstvo – pri bohoslužbe, pri cirkevných slávnostiach. Musí byť pri tom, keď sa veriaci spoločne modlia a spievajú, musí sa nechať osloviť až do hĺbky duše. Sloboda človeka tým nie je obmedzená. Kedykoľvek neskôr sa môže rozhodnúť, že to nie je jeho cesta. Ale v každom prípade potom aspoň do istej miery bude vedieť, o čo v cirkvi a vo viere ide.

Preto pokiaľ nám ide skutočne o slobodu dieťaťa, dovolme mu a umožnime, aby mohlo tajomstvo viery objavovať.

Ako však na to? Radi by sme privádzali svoje deti od malička do kostola, ale sme frustrovaní z toho, ako sa v tomto prostredí naše deti správajú a tiež z reakcií okolia. V tomto čísle Prameňa sme pre vás pripravili niekoľko rád a skúseností rodičov, psychologov a kňazov, ktoré mladým rodinám môžu pomôcť vovádzať deti už od útleho veku do spoločenstva Cirkvi.

MŮJ POHLED NA VEC

V čase, keď píšem tento článok, máme s manželkou štyri deti vo veku od desať mesiacov do jedenásť rokov. Aj ja mám niekedy pocit, že po doobedňajšej nedelnej omši som minul energiu na celý deň. Zvlášť päť a pol ročný syn nám dáva zabrať. Ale aj on bojuje svoj boj sám so sebou. Keď mu pred omšou niečo sľúbim: napr. že ak bude dobrý, pôjdeme potom na zmrzlinu, a on sa ma počas kázne opýta: „Oci, a som dobrý?“ a ja mu odpoviem, že áno, a on mi povie: „Vieš, ale to ja nie kvôli zmrzline, ale aj kvôli vám, lebo vás ľúbim. A tiež kvôli Pánu Bohu.“ – tak verte mi, vtedy som „namätko“.

Mnohí rodičia sa sťažujú, že deti ich počas omše vyrušujú a nemôžu sa na ňu sústreďiť. Niekedy to naozaj nejde, ale to neznamená, že vám i vašej rodine sa nedostáva pozhňania cez účasť na svätej omši s deťmi.

Aký postoj máme zaujať voči účasti malých detí na živote Cirkvi? Katechizmus o tom hovorí: *Rodičia majú svoje deti od najútlejšieho veku zapájať do života Cirkvi.* (KKC 2225) A tiež: *Farnosť je eucharistické spoločenstvo a srdce liturgického života kresťanských rodín. Je osobitne vhodným miestom na katechézu detí a rodičov.* (KKC 2226) Teda **postoj Cirkvi voči malým deťom v kostole je pozitívny.**

Aká je skutočnosť? Pokojné a ničím nerušené bohoslužby pokladáme za normál a štandard a od tých, ktorí sú tam prítomní s malými deťmi (prípadne dospievajúci, noví ľudia), očakávame, že by sa mali prispôbiť. Ale pozor! Cirkev nie je len pre „zaslúžilých“ či bezproblémových členov! Je to spoločenstvo, ktoré je povolane evanjelizovať, získavať nových učeníkov a privádzať ich k plnosti evanjelia!

Iste, slávenie Eucharistie je v istom zmysle „uzavretou spoločnosťou“ pre veriacich a poučených, ale nie je len pre niektorých, ktorých si nikto nemôže dovoliť vyrušovať! Aj pokrstené deti sú plnoprávnymi členmi Cirkvi a cirkevné spoločenstvo by sa malo snažiť hľadať spôsoby, aby sa aj oni spolu so svojimi rodičmi mohli zúčastniť slávenia liturgie. A to nielen nejako okrajovo, ale plnohodnotne. Cirkev by mala byť *family friendly* a aj *baby friendly*. Len potrebuje odvahu vystúpiť zo zabehaných koláží a tvorivosť pri hľadaní nových ciest. To tiež znamená zrieknuť sa pohodlnosti, lenivosti a uzavretosti.

A teraz chcem pridať niekoľko praktických rád, ktorými chcem všetkých otcov a matky malých detí povzbudiť. Lebo viem, že mnohí sú z účasti na liturgii s malými deťmi unavení, frustrovaní, znechutení a niekedy aj zranení z postoja okolia.

A teraz chcem pridať niekoľko praktických rád, ktorými chcem všetkých otcov a matky malých detí povzbudiť. Lebo viem, že mnohí sú z účasti na liturgii s malými deťmi unavení, frustrovaní, znechutení a niekedy aj zranení z postoja okolia.

1. Má to zmysel! I keď sa vám zdá, že to zmysel nemá! Svedectvo tých, ktorí vodia deti na bohoslužby už od malička, hovorí jasne a presvedčivo.

Aby bolo jasné, účasťou dieťaťa na bohoslužbe nejde len o pestovanie osobného vzťahu s Bohom, ale aj o začlenenie do spoločenstva Cirkvi. Je to niečo ako príležitostné stretnutie širšej rodiny – na blízke vzťahy to samo osebe nestačí, ale je to vzácna príležitosť na posilnenie rodiny a vedomia, že „toto je moja rodina“. Ak sa nám podarí u detí vypestovať toto povedomie vo vzťahu k Cirkvi ešte pred pubertou, je to veľmi veľká vec.

Niektorí namietajú, že deti to nemôžu v kostole chápať. Svätá omša je však „tajomstvo viery“ a práve v tom je liturgia úžasná, že ponúka tajomstvá viery nie iba slovami

Keď sme sa s Brahmačárim stretli po prvý raz, mal som dvadsaťtri rokov. Potriasli sme si rukami. Čakal som elektrický šok, ale ten sa nedostavil. Brahmačárim som si obľúbil a on si obľúbil mňa. Zvlášť, keď videl, že sa snažím získať pevné náboženské presvedčenie a dospieť k životu, ktorý by bol zameraný na Boha.

Jeho súdy o západnej civilizácii nikdy neboli sarkastické alebo neláskavé. Iba skonštatoval fakty a následne sa rozosmial – jeho smiech bol tichý a úprimný. Vyjadroval nepochopiteľný úžas nad tým, že ľudia Západu môžu žiť tak, ako žijú. Pritom hlučnosť a agresivita amerického veľkomesta mu nikdy neboli na smiech, rovnako ako slabomyseľné rozhlasové relácie či veľkoplošné reklamy. Skôr mu pripadal smiešny dobre mienený idealizmus, ktorý u ľudí nachádzal všade okolo seba.

Ako hlavný dôvod neúspechu kresťanských misionárov, neschopných skutočne zasiahnuť do srdca početnej ázijskej populácie, uvádzal skutočnosť, že ostávajú žiť na sociálnej úrovni, ktorá domorodcov neskutočne prevyšuje. Podľa neho majú sa moc dobre, žijú si veľmi pohodlne. Ja som si pritom istý, že misionári v Indii v skutočnosti vedú ťažký a namáhavý život, ktorý by sme podľa miery západnej civilizácie sotva považovali za pohodlný. Myslím, že naši misionári by sa doslova ocitli v ohrození života, keby sa pokúšali prežívať na tej úrovni, s akou sa uspokojí väčšina Aziatov.

Brahmačári povedal, že Indovia od nás neočakávajú, že im tam pošleme odborníkov, aby postavili školy a nemocnice – akokoľvek je to dobré a užitočné – a o ne je v krajine veľká núdza. Oni chcú vedieť, či im tam môžeme poslať nejakých svätcov.

v Matke Tereze dostala India misionárku svätého života

Nikdy nepodliehal čaru viet typu: „V tomto kostole sú vitráže za štvrt milióna dolárov, organ má bicie, zvony a mechanického slávika, v kostole visí reliéf od pravého talianskeho majstra...“ Keď raz opisoval svoju návštevu v jednom veľkom benediktínskom kláštore, opäť mu bolo do smiechu. Hovoril, ako mu ukazovali dielne, stroje a modernú tlačiareň, ako mu ukázali celú tú ich „továreň“ – ako by jeho zo všetkého najviac zaujímali tie

ich budovy a podnikanie. Zdalo sa mu, že sa viac sústreďujú na písanie, tlač a vyučovanie ako na modlitbu a skutočnú oslavu Boha.

Pre tých, s ktorými sa rozprával, spravidla svoje slová neformuloval ako radu, ale na tú jedinú radu, ktorú som z jeho úst počul, nezabudnem nikdy. Povedal mi: „Je mnoho krásnych mystických kníh, ktoré napísali kresťania. Mal by si si prečítať *Vyznania svätého Augustína* a *Nasledovanie Krista*.“

Povedal to tak, akoby väčšina ľudí v Amerike nemala tušenia, že také knihy existujú. Akoby aj mne zjavoval pravdu, ktorá bude pre mňa novinkou, i keď ja som o oboch knihách

Do istého indického hinduistického kláštora dorazil raz oficiálny list z Ameriky. Bol zo Svetového veľtrhu v Chicagu, ktorý sa mal konať nasledujúci rok a formálne oznamoval, že v rámci veľtrhu sa bude konať aj Svetový kongres náboženstiev. Usporiadatelia kongresu vyzvali predstaveného kláštora, aby na kongres vyslal nejakého svojho zástupcu.

Je mi záhadou, ako sa v Amerike o tomto kláštore dozvedeli. Mnísi, ktorí v ňom žijú, sú tichí, prostí muži. Praktizujú liturgický život, ktorý je úzko spojený s cyklom ročných období a s prírodou. Ich spiritualita je detská, prostá, možno až primitívna, a pritom úprimná, optimistická, šťastná. Zo všetkých činností kladú najväčší dôraz na oslavu Boha. Istotne by svojou prostotou a čistotou srdca dokázali zahanbiť nejedného kresťanského rehoľníka.

Ich každodenný život je nesmierne prostý a skromný. Nedal by sa priamo nazvať prísny, ale všeobecná bieda indickej spoločnosti predkladá aj im životný štandard, aký by väčšina ľudí Západu odmietla. Ich odev pozostáva z turbanu, niečoho okolo tela a sári. Na nohách nenosia nič. Jedí väčšinou ryžu, trochu zeleniny a ovocia.

A do tohto kláštora v blízkosti Kalkaty prišiel v roku 1932 list z Chicaga. Predstavený kláštora sa mu nesmierne potešil. Nevedel síce, čo je Svetový veľtrh, nechápal, že ide hlavne o peniaze. Avšak on a jeho mnísi živili v sebe nádej na svetový mier a bratstvo všetkých ľudí a tak možno dúfal, že toto môže byť prvý krok k tomu, aby raz ľudia začali chváliť Boha ako bratia, a netrhali sa pritom navzájom na kusy.

Predstavený teda vybral jedného z mníchov a poslal ho na Svetový kongres náboženstiev. Bola to nepredstaviteľná úloha. Niekomu, kto sa narodil na okraji džungle, nariadili, aby z kontemplatívneho kláštora odišiel a vydal sa nielen do sveta, ale do samého centra civilizácie, ktorej agresivitu a materializmus si nedokázal ani predstaviť. Navyše mu povedali, aby sa na túto cestu vybral bez peňazí. Niežby mu peniaze zakázali, ale proste žiadne nemali. Predstavený mu nejakým spôsobom zaistil lístok asi na polovicu cesty. A ďalej nech sa postará sám o seba.

Keď som toho mnícha, ktorý prišiel do Ameriky bez peňazí, stretol prvý raz ja, žil tu už päť rokov a na prekvapenie si urobil doktorát filozofie na Chicagskej univerzite. Ľudia mu hovorili Brahmáčári, i keď Brahmáčári je všeobecný hinduistický výraz pre mnícha, ktorý znamená asi toľko ako „prostý brat bez titulu“.

Jediný problém ohľadom cieľa jeho cesty spočíval v tom, že do Chicaga dorazil až vtedy, keď Svetový kongres náboženstiev skončil. Jeden pohľad na veľtržné objekty, ktoré už pomaly búrali, mu však povedal o Svetovom kongrese všetko. Nepochopím, ako sa mu podarilo dostať cez hraničnú stráž – pravdepodobne úradníci tak užasli nad jeho prostotou, že buď kvôli nemu porušili predpisy alebo mu naznačili, ako ich obísť. Keď však už v Amerike bol, jeho ďalšia cesta sa odvíjala celkom hladko.

Stál na stanici a čakal, čo Prozreteľnosť v jeho veci urobí ďalej. Všimli si ho ľudia – zaujal ich jeho turban a biele sári a na nohách tenisky. Začali ho pozývať na prednášky do náboženských a spoločenských klubov, do škôl, na univerzitu. To mu slúžilo na živobytie. On svoje cesty financoval tak, že s detinskou dôverou, skôr, ako odišiel, nechával na stole otvorenú prázdnu peňaženku. A tá do rána bývala plná.

O Brahmáčarím kolovalo množstvo vymyslených legend. Vraj lieta vo vzduchu, chodí po vode, dokáže sa premeniť na zviera. Priateľova babička vždy, keď ich navštívil, odchádzala do vedľajšej izby, kde zažihala lampičku a odriekala exorcizmus.

„pre dospelých“, ale aj gestami, symbolmi, úkonmi. Vieme, že svoj význam má napríklad farba rúcha (zelená, červená, fialová, biela...), postoje (keď vstaneme, klákneme si, kráčame v sprievode...), sviatostné znaky (chlieb, víno, voda...). Preto je dobré, aby deti nielen počuli, ale aj videli – najlepšie zblízka. A keď sa dieťa napríklad spýta: „Prečo je dnes pán kaplán v červenom?“, je možné mu dať odpoveď, ktorej porozumie.

2. Nemusí ich to baviť! Niektorí rodičia sú sklamaní z toho, že ich deti svätá omša „nebaví“. Cieľom bohoslužieb nie je poskytnúť zábavu. (Avšak – na druhej strane – ani unudiť k smrti.) Problém býva často na strane rodičov, ktorí šíria aj na deti pocit viny, že omša nie je zábavná. Ani niektoré predmety v škole či očkovanie u lekára nie je zábavné, a deti ich musia absolvovať. Tu má význam ochota vysvetliť, motivovať.

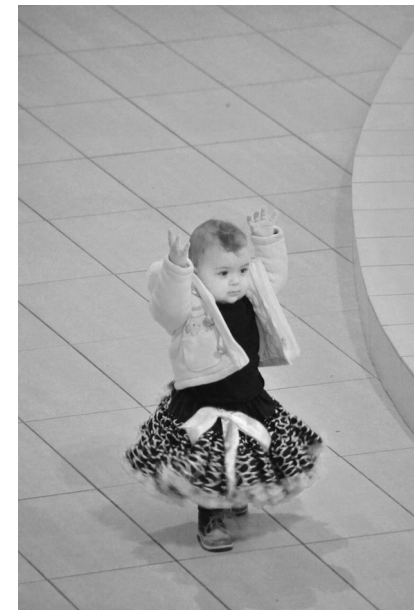
3. Je vhodné snažiť sa deti aktívne zapojiť do slávenia liturgie. Pre deti je to obzvlášť dôležité. Možno aspoň niektoré časti svätej omše by sme im mali umožniť prežiť aktívnejšie. Napríklad ja som si zvykol brávať v istom veku (cca 2-4 roky) dieťa počas kľúčových chvíľ svätej omše na ruky (napríklad počas premenenia), aby som ho upozornil na to, čo sa ide diať, pričom som zreteľne vyslovoval slová, aby ich aj dieťa počulo a postupne sa pridávalo.

4. Hľadať vhodnú liturgiu. Citujem kaplána, ktorý to s deťmi naozaj vedel: „Viete, mne aj tých 45 minút s deťmi pripadá dlho...“ Ak je to možné, oplatí sa vyhľadať a navštevovať sväté omše, ktoré sú prispôbené účasti rodín s deťmi. Neberte to ako útek z farnosti. Ak je možné iniciovať takéto liturgie vo vašej farnosti, povzbudte kňazov a pomôžte im s tým. Buďte aktívni, komunikujte, spolupracujte.

5. Berte ohľad na druhých. Nedovoľte deťom všetko, v prípade kritickej situácie stiahnite sa niekam, kde dieťa nebude vyrušovať ostatných. A pokiaľ je vaše dieťa naozaj problematické (to však neznamená, že je hriešnejšie ako ostatné) a neviete ho zvládnuť, neváhajte vyhľadať pomoc psychológa, prípadne ho nechajte na isté obdobie doma s opatrovateľom (prípadne sa pri ňom môžu striedať rodičia). Nech je to len dočasné opatrenie – okrem výnimočných prípadov.

Na záver vás chcem povzbudiť, aby ste bojovali a vytrvali. **Hľadajte spôsob, ako sláviť bohoslužby s rodinou zároveň aj ako rodinnú slávnosť, kde sa vás bude Boh dotýkať nie napriek tomu, že ste tam so svojimi malými deťmi, ale práve preto!** Môže to byť ťažký boj, ale bude to boj, ktorý prinesie požehnanie pre vás i pre deti. Nenechajte sa odradiť a znechutiť. Možno budete musieť na čas ustúpiť, nebudete mať síl, ale nezabudnite opäť vstať a bojovať ďalej. Ak vám bude chýbať sila a trpezlivosť, volajte k Bohu a vyprosujte si ich od neho!

(autor Richard Vašečka, spracované podľa časopisu Nahlas, krátené)

- V novorodeneckom a dojčenskom veku dajte prednosť tomu, aby ste vaše dieťa mali na rukách. V kočíku jedine v tom prípade, keby spalo. Vaša fyzická blízkosť je pre dieťa dôležitá. Kočík – zvlášť v období socializmu, pomáhal oddeliť matku od dieťaťa, aby dieťa mohlo nastúpiť do jaslí a matka do práce. Naše prastaré mamy múdro nosievali dieťa na chrbte v plachte a africké ženy tak robia i dnes. Myšlienka, že tým dieťa rozmaznáme, je dnes už prekonaná. Do šiestich mesiacov sa dieťa nedá rozmaznať, potom už áno. Aj keď je dieťa staršie, držme ho na kolenách. Od troch rokov je už dieťa dostatočne veľké na to, aby mohlo samo stáť, sedieť, kľačať.

- Od malička (už od batoliat) je potrebné začať nastavovať pevné hranice a snažiť sa trvať na ich dodržiavaní. V tomto veľmi pomôže prítomnosť otca, pri ktorom obyčajne mávajú deti väčší rešpekt. Ak deti nebudú mať stanovené pevné hranice, stále to na vás budú skúšať.

- Prečo deti v kostole neposlúchajú? Niekedy to môže byť únavou, preto je dobré zväziť, či večerná svätá omša je pre dieťa vhodná. Neposlušnosť môže vyvolať napr. i taká situácia, že deti pozerajú pred odchodom do kostola rozprávky, ktoré im zrazu vypnete. Dieťa môže znervózniť aj kvôli vám, ak napr. pred odchodom do kostola všetko robíte na poslednú chvíľu.

- Ak máte dieťa s veľkou dávkou energie, je dobré vyvinúť dostatočnú aktivitu už pred omšou. Napríklad ísť pešo do kostola. Dieťa sa unaví a v kostole už toľko nevymýšľa.

- Do kostola je vhodné vybrať deťom oblečenie a obuv určené pre slávnostné príležitosti. Nemusí byť pritom drahé. Výberom pekného oblečenia pomáhate deťom uvedomiť si, že svätá omša nie je obyčajnou udalosťou.

- Na svätú omšu nenoste jedlo a pitie (netýka sa to detí do pol roka a tých, ktorých zdravotný stav to vyžaduje inak). Dajte si záležať na tom, aby deti boli najedené, keď odchádzate z domu. Počas omše rozložiť okolo dieťaťa jedlo a pitie kazí okrem iného morálku iných detí, ktoré vidia, že druhí môžu a oni nie. Mamičku, ktorá sa takto správa, je dobré upozorniť na nevhodnosť správania.

- Rovnako nenoste na omšu hračky. Iba ak bábika bude počúvať, čo sa deje pri svätej omši a ak autíčko bude vo vrecku. Vhodnejšie je priniesť detskú knižku s kresťanskou tematikou, takú, ktorú dieťa vidí iba počas nedelnej omše. Do pol roka veku môžeme deťom vziať napr. hryzadlá, naopak hrkálky sú rušivé.

- Do kostola prídte s dieťaťom načas. Je dobré, ak je dieťa pripravené na slávenie liturgie (so staršími si možno doma alebo v aute cestou do kostola prečítať čítania a evanjelium, po omši vysvetliť kážeň, môžete si s nimi zaspievať detské piesne, ukazovačky). Aj menšie deti potrebujú primerane veku poznať štruktúru omše, čo kedy bude nasledovať, ozrejmiť im niektoré symboly. Počas kľúčových momentov svätej omše upozornite deti na to, čo sa bude diať.

- Dávajte prednosť detským svätým omšiam. Pokiaľ je to možné, sedávajte vpredu aj na omšiach, ktoré nie sú určené vyslovene deťom. Môže vás to desiť a možno párkrát nebudete vedieť dieťa udržať v tichosti, ale pre deti je dôležité vidieť, čo sa v kostole deje. Ak však dieťa vyrušuje ostatných – je hlučné, nezvládnuteľné, nereaguje na vaše upozornenia, treba ho vyviesť von alebo do priestorov, ktoré sú pre to určené. Najlepšie, ak to urobí otec. Dôležité je aj sa vrátiť, aby si dieťa nespojilo svoje zlé správanie s možnosťou ujsť z kostola.

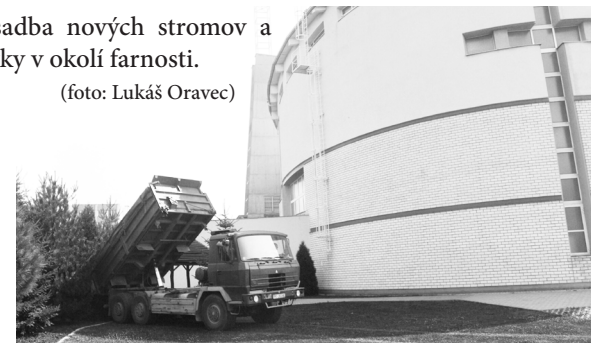
- Ak sa dieťa počas liturgie na niečo pýta, treba mu odpovedať v krátkosti a po svätej omši dodatočne vysvetliť.

- Po svätej omši vyvodte následky nevhodného správania. Ak sa deti dobre správali, pochváľte ich.

Presadba, výsadba nových stromov a obnova kôrovky v okolí farnosti.

(foto: Lukáš Oravec)

NAPÍSA LI STE N ÁM

Zaujal ma článok „*Prečo nemám rád oslavy Boha na štadiónoch*“ (Prameň 06/15). Nakolko patrí k tým, ktorí svoje ruky dvíhajú k modlitbe radi a často, rozhodol som sa reagovať. Nechcem vôbec polemizovať s autorom článku prof. Halíkom – to mi neprislúcha, cítil som však potrebu vydať svedectvo, že ja sa naopak rád zúčastňujem aj masových podujatí, kde chválime Pána spevom, tancom, modlitbou - aj dvíhaním rúk... a popri tom prežívam (takmer denne) aj „nádhernú klasickú katolícku liturgiu“ - ako autor píše v spomínanom článku.

Súčasná doba je charakteristická vznikom rôznych letničných cirkví a hnutí. Vďaka Bohu naša Cirkev nie je výnimkou. Práve Duch Svätý je tá Božská Osoba, ktorá nás hýbe, aby sme konali. A to, čo Duch Svätý dokáže robiť v Cirkvi, je zapísané vo Sv. Písme. Napríklad v Skutkoch apoštolov: po Turícach si o apoštoloch mysleli, že sú opití z mladého vína... (Porov. Sk 2,13). Vyspevovali? Radovali sa? Blabotali? Boli rozpálení? Určite boli nadšení a ich ďalším prejavom bolo, že sa vôbec nebáli hovoriť o Ježišovi a o tom, ako koná v ich životoch. No a takto nejako sa cítim aj ja a na spoločných zhromaždeniach chválami vzdávam Pánovi česť, velebím ho a v jeho mene dvíham svoje ruky k modlitbe (Porov. Ž 63,5). Alebo sa to nepatrí?

Ak by to mal byť iba jediný môj prejav viery, potom by sme mohli o tom polemizovať. Mám však osobnú skúsenosť, že takíto ľudia (blázní?) nemajú vôbec ťažkosť zotrvať v modlitbe, či už v osobnej, v jazykoch, alebo v tichej meditácii, v čítaní Svätého Písma, alebo v inej modlitbe i niekoľko hodín. Veľa svedectiev svedčí práve o tom, že tí, ktorí sa cítia byť znovuzrodení z Ducha, sa modlia (rôznymi formami) radi a dlho. Čiže vôbec sa tu nedá hovoriť len o prejavoch „čau-bráškovania“ a „húpaní do rytmu so zdvihnutými pažami“ (výrazy uvedené v spomínanom článku). Veľmi zaujímavé je konštatovanie autora, že k najaktívnejším ľuďom v jeho farnosti patria laici práve z tohto prúdu. Nesvedčí to o tom, že to sú tí, ktorí pohýnaní vetrom (ruah) dokážu odpovedať na evanjelióvu výzvu aj aktívnou službou v Cirkvi?

Keď sedel Ježiš s Nikodémom, povedal: Musíte sa znovu narodiť, no popredný farizej nevedel, čo to znamená (porov. Jn 3,1 – 21). Alebo v Matúšovi: „ Ak sa neobrátite a nebudete ako deti, nevojdate do nebeského kráľovstva“ (Mt 18,3). Čo to znamená? Nevieť to definovať, ale u mňa to znamenalo obrat v živote o 180 stupňov. Časté prijímanie sviatostí (s veľkou radosťou), častá návšteva sv. omši, služba v Cirkvi podľa darov, ktoré som dostal. Vnimanie ľudí okolo seba vo svetle evanjelia: Pane, čo chceš aby som pre tohto človeka urobil?

V reakcii na článok bolo mojou snahou poukázať na fakt, že vnímanie a prežívanie viery aj s prejavmi, o ktorých sa písalo v článku, pokladám za prirodzené.

Peter Krajniak

a pravidelných modlitieb. Takto sa modlievajú tí, ktorí za nič zvláštne neprosia. Teší ich, že môžu hovoriť s Bohom. Je to niečo podobné ako keď sa človek stretne s priateľmi. Nechodievajú k nim, aby ich o niečo prosili, ale aby sa u nich zastavil, ako sa hovorí, na kus reči. Cíti sa s nimi dobre a tak rastie priateľský vzťah.

Preto nie je dôležité odpovedať, či je potrebné modliť sa veľa alebo málo, ale či mi modlitba umožňuje rozvíjať osobný vzťah s Bohom. Teda nie dĺžka je rozhodujúca, rozhodujúci je vzťah. Na to pamätajte, keď nás bude trápiť otázka, či má naša modlitba dostatočné trvanie.

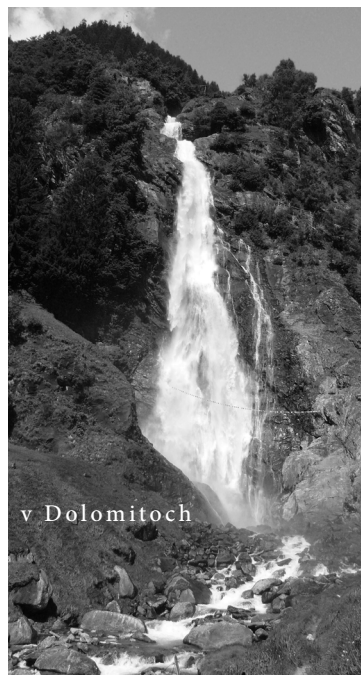
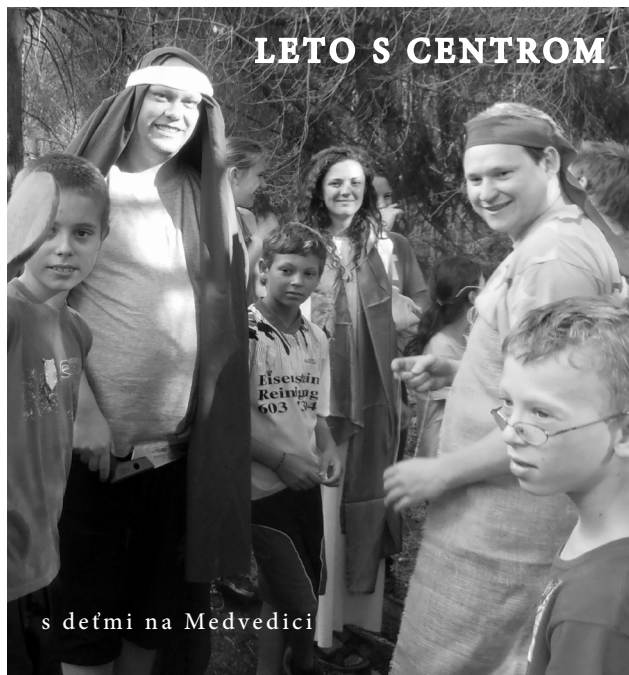
O SÚSTREDENOSTI NA MODLITBU

Ak ňá trápi, že si sa pri modlitbe alebo svätej omši stokrát nechal rozptýliť najrozličnejšími podnetmi, nech ňa teší skutočnosť, že si sa stokrát snažil zanechať svoju roztržitosť a byť na stretnutie s Bohom opäť sústredený. Hlavne, keď príde choroba, nepokoj, či únava, budeš si musieť vystačiť s takýmto charakterom modlitby.

TU NEPOMÔŽE UŽ NIČ, LEN MODLIŤ SA...

Možno každý z nás už použil túto vetu na vyjadrenie vlastnej nemohúcnosti: „Tu už nepomôže nič, len sa modliť.“ Akoby sa bál vysloviť: tu sa už nič nedá robiť...

Je ale chybou, ak modlitbu považujeme za posledný zúfalý pokus, ktorý príde na radu až vtedy, keď všetko ostatné už zlyhalo. Modlitba by nemala stáť na konci, ale úplne na začiatku každého nášho snaženia.

- Nebojte sa problémov, ktoré práve máte v súvislosti so správaním vášho dieťaťa v kostole. Dieťa rastie a aj jeho správanie sa mení a to, čo je problémom dnes, o pár mesiacov už nemusí byť. Prijmite to, že ako rodičia toho veľa nebudete mať zo svätej omše, ale verte, že raz príde čas, kedy deti budú väčšie a vy si opäť vychutnáte pokojné slávenie liturgie v kostole spolu s nimi.

SVEDECTVO ZO ŽIVOTA

Moji rodičia boli v podstate v tomto svete zajatcami. Maminka chovala v sebe množstvo neuskutočniteľných snov a veľkých ambícií dokonalosti. Dokonalosti, ktorá sa týkala umenia, zariaďovania domu, tanca, výchovy detí. Ale kostol a formálne náboženstvo nikdy nepovažovala za dôležité pre výchovu moderného dieťaťa. Môj krst bol takmer určite otcovým nápadom, pretože on vyrastal v hlboké a rozvinutej viere, podľa učenia anglikánskej cirkvi.

Keď som mal päť rokov, videl som po prvý raz svoju babičku. Najviac na mňa zapôsobilo, keď ma učila modlitbu Otčenáš. Možno aj otec ma kedysi učil modliť sa, ale ja som sa nikdy nemodlil. Babička sa ma však raz večer spýtala, či som sa už modlil, a vtedy sa ukázalo, že neviem ani Otčenáš, a tak ma ho naučila. Nikdy som túto modlitbu už nezabudol, i keď som roky žil bez nej.

Je divné, že otec a matka, ktorí sa takmer škrupulózne starali, aby myseľ ich synov ostala ušetrená omylov, priemernosti, ošklivosti a falošnosti, nedbali na to, aby nám poskytli nejaké náboženské vzdelanie. Jediné vysvetlenie, ktoré mám, je domnienka, že maminka v tej veci mala pevný názor. Najskôr asi nepokladala nijaké organizované náboženstvo za dôstojné pre intelektuálnu dokonalosť, ktorú vyžadovala od svojich detí.

Spomínam si, že raz ma prenikla obrovská túžba ísť do kostola. Bola nedeľa. Myslím, že to bola Veľká noc, najskôr asi v roku 1920. Vtedy som mal päť rokov. Cez pole a za červeným statkom nášho suseda som videl medzi stromami vežu kostola svätého Juraja. Po poliach sa niesol zvuk zvonov. Hral som sa pred domom, zastavil som sa a načúval som. Naraz sa mi nad hlavou rozospievali všetci vtáci v stromoch. Vtáci spev a vyzváňanie zvonov mi rozradostilo dušu. Zavolať som na otca: „Ocko, prečo my nejdeme do kostola?“ Otec prekvapene na mňa pozrel a povedal: „Pôjdeme...“ „Teraz hneď?“ opýtal som sa. „Nie, už je neskoro. Ale niekedy v nedeľu pôjdeme.“

Maminka chodievala v niektoré nedele na bohoslužbu, ktorá sa konala v starobylej modlitebni. Nás nikdy nebrávala so sebou, ale myslím si, že očakávala, že aj my s bratom sa budeme uberať rovnakým smerom, až budeme väčší. Nechcela na nás konať nijaký nátlak. Čakala, že k viere dospejeme viac menej sami...

Neskôr som sa často pýtal: „Prečo mi rodičia vo veciach viery nedali viac?“

(zdroj: Thomas Merton, *Sedemstupňová hora*, úryvok z knihy)

Ak nedáte svojim deťom Boha, prežijú svoj život v strachu. A aj keď dosiahnu svoje ciele, zistia, že tie ciele sú také úbohé, že zo svojich úspechov nijakú radosť mať nebudú.

Anton Srholec

Deti, hoci sú malé, ich modlitby sú pred Bohom veľké. Nedať deťom možnosť modliť sa znamená pripraviť Boha o veľkú chválu.

Ján Mária Vianney

Izákov syn Ezau si vzal za ženy Chetitky. (Gn27,1) Ezau namiesto toho, aby v súlade s patriarchálnou tradíciou prenechal voľbu manželky rodičom a aby si vzal manželku z vlastného rodinného klanu, uzavrel manželstvo z osobnej iniciatívy a s cudzinkami. Svojou svojvôľou spôsobil zármutok obom rodičom.

Izákove oči tak zoslabli, že nevidel. (27,1) Rabínske komentáre uvádzajú viac dôvodov, prečo Izák nevidel: 1. Izák nevidel od dymu z kadidla, keď Ezauove ženy prinášali obety pohanským modlám. V takomto prípade jeho slepota bola dobrodením, lebo bol uchránený od priameho pohľadu na modloslužbu vo vlastnom dome. 2. Izákovu slepotu spôsobila Božia Prozreteľnosť, lebo iba vďaka nej požehnal Izák Jakuba namiesto prvorodeného Ezaua.

Izák si zavolať Ezaua a povedal mu: „**Vyjdí do stepi a ulov pre mňa nejaký úlovok. Urob mi chutné jedlo a prinies mi ho, nech sa najem, aby som ťa mohol sám požehnať prv, než zomriem.**“ (27,4)

Rebeka načúvala. (27,5) Rebeka má zvláštny dar získavania informácií. Zároveň je rafinovaná, všetko vie premyslieť do podrobností. **Povedala svojmu synovi Jakubovi: „Chod k stádu a vezmi mi odtiaľ dve pekné kozliatka, aby som z nich pre tvojho otca urobila chutné jedlo, aké má rád. Odnesieš ho svojmu otcovi, nech sa naje, aby ťa požehnal ešte pred svojou smrťou.**“ (27,5-10)

Treba si všimnúť Rebekino slovíčko „svoj“ v súvislosti s milovaným Jakubom, a na inom mieste zasa preferovanie staršieho Ezaua Izákom: **Izák si zavolať svojho syna Ezaua** (27,1). Svätý Ambróz k tomu poznamenáva: „Nie je dobré, ak sa robia rozdiely medzi deťmi.“

Svätý Ján Zlatoústý Rebeku neodsudzuje, lebo „to, čo vykonala, použil Boh pre naplnenie svojho zámeru“.

Jakub povedal svojej matke Rebeke: „Ale veď môj brat Ezau je muž chlpatý, ja som však muž hladký.“ (27,11) Čudujeme sa, keď si predstavíme, že celej veci dokázali napomôcť kozlacie kože, ktorými Rebeka pokryla Jakubove ruky a krk. Židovskí rabíni týmto potvrdzujú žalostný zdravotný stav Izáka: „nielenže jeho oči vyhasli, ale i jeho hmat, keď nebol schopný rozpoznať kozlacie kože,“ a dodávajú „veď nič nešíri odpudzujúcejší zápach ako kozlacia koža.“

„Hlas je hlasom Jakuba, no ruky sú ruky Ezaua.“ (27,22) V Izákovi nevzbudil až tak pochybnosti Jakubov hlas, pretože dá sa predpokladať, že ako dvojčičky mali s Ezauom hlasy podobné. Iná je však jeho reč – Jakub sa v nej odvoláva na Pána, Boha (27,20), čo Ezau nerobieval. Napriek týmto pochybnostiam Izák Jakuba požehnal.

„Zo svojho meča budeš žiť...“ (27,40) Už len akéto požehnanie ostalo Ezauovi. Rabíni ho nevnímajú ako prekliatie, skôr to vidia tak, že Ezau bude vo vojnách víťaziť a boje prežije, a v tom, že Rimania, potomkovia Ezaua, dobyli svet, vidia naplnenie tohto požehnanie.

Keď sa Ezau dozvedel, že Jakub ho preštil, v duchu sa rozhodol zabiť brata Jakuba. (27,41) Svoj úmysel musel pred niekým spomenúť, lebo matka Rebeka sa to dozvedela. Je to už druhý raz, kedy Písmo spomína jej nezvyčajnú schopnosť získavať informácie. Manželovi Izákovi povedala: **„Znechutil sa mi život pre prítomnosť Ezauových Chetových dcér. Ak si Jakub vezme ženu z Chetových dcér, z dcér tejto krajiny, načo mám žiť?“** (27,46)

Dosiahla, čo chcela. Izák si zavolať Jakuba a prikázal mu: **„Nevezmeš si dcéru spomedzi kanaánskych dcér. Vstaň, uteč do Mezopotámie... a vezmi si odtiaľ ženu z dcér Lábara, brata tvojej matky.“** (28,2) Rebeka, Lábarova sestra, opäť všetko premyslela do podrobností, aby zachránila Jakuba pred Ezauovou nenávisťou. Netušila však, že jej milovaný Jakub os-

tane u Lábara vyše dvadsať rokov a ona ho už nikdy neuvidí. (rabínsky komentár) Určite však zároveň mala záujem, aby Jakub dostal manželku so zmyslom pre duchovné hodnoty.

Ezau na základe Rebekíných slov o manželkách cudzinkách pochopil, že jeho ženy nie sú rodičom po vôli. Preto si vzal ešte jednu ženu z Abrahámovho pokolenia. To, že nič nepochopil, potvrdzuje fakt, že si ju vzal z dcér Izmaela, čím sám potvrdil svoje vylúčenie z podielu na Abrahámovom požehnaní. (28,9)

Rebeka je reprezentantkou pravej Židovky, nielen v stelesnení negatívnych črt, ale tiež v snahe, aby všetci jej najbližší boli čo najviac Boží.

Z tohto príbehu vnímame, že manželia Izák i Rebeka mali všeličo na svedomí. Izák si dostatočne nectil manželku a jej názor. Zatajoval pred ňou veci, zakrýval si oči pred jej prorockým videním, presadzoval s flegmatickou húževnatosťou svoje názory. Bolo Izákovou chybou, že vedel od momentu Rebekinho tehotenstva, že Jakub má byť nositeľom línie prvorodenstva, a predsa k tomu nevedol deti. Rebeka zasa konala za chrbtom svojho muža. Ako manželia určite neboli jednotní.

Aj texty o Jakubovi, ktorý má povahu Rebeky, sú poznačené napätím. Pýtame sa: „Ako sa mohol úskočný Jakub stať otcom Božieho ľudu?“ Napriek tomu, že nemožno schvaľovať Istivé Jakubovo a Rebekino správanie, svätopisec nikde nevyslovuje komentár k ich konaniu. Naopak, podčiarkuje, že Jakub si požehnanie vážil a veľmi po ňom túžil. Na druhej strane Písmo zachytáva Božiu priazeň, ktorá sa prejavuje napriek osobným nedokonalostiam a sleduje ciele prevyšujúce jednotlivca.

(zdroj: *Komentár k Starému Zákonu: Genezis, Jozef Ondrej Markuš, Biblické ženy Starej a Novej Zmluvy*)

PRE DUCHOVNÝ RAST

MÁME SA MODLIŤ DLHO ALEBO KRÁTKO?

Kardinál Špidlík sa stretol v Moskve s istým mladým kňazom zo skupiny starovercov, ktorí sú známi tým, že konajú bohoslužby podľa starého spôsobu a tie sú veľmi dlhé. Kňaz, staroverec, sa opýtal kardinála Špidlíka: „Ako dlho sa modlíte?“ Kardinál si odkašlal a začal počítať. Hovorí: „K svojím modlitbám som pridal k dobru, čo sa len dalo. A keď som oznámil spočítanú hodnotu, kňaz staroverec vážne pokýval hlavou a zhodnotil: „Málo...““

Koľko sa vlastne má človek modliť, aby bol dobrým kresťanom? V odpovedi na túto otázku sa líšia nielen duchovní autori, ale i jednotlivé evanjeliá. Na jednej strane sú veriaci napomínaní, aby sa nemodlili veľa ako pohanovia. Na druhej strane Ježiš schvaľuje postoj Márie, Martinej sestry, ktorá si sadla k Ježišovým nohám a počúvala ho.

Úprimná modlitba mení predovšetkým nás samotných. Zmena citov, sklonov, postojov – to je výsledok vytrvalých